

Afscheid van een mayster

ISBN: 9789464856194

Copyright : © Rudy Van Nieuwenhove

Omslag en vormgeving: Storyland

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit dit boek verveelvoudigd, in een geautomatiseerd gegevensbestand worden opgeslagen of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever of de auteur

Afscheid van een mayster

Rudy Van Nieuwenhove

Voor Veerle

*Hun atelier staat vol met panelen
Sommige geschilderd,
sommige nog te beschilderen,
en vele nobele werktuigen.
Er zijn houtskool, kleurpotloden, pennen, penselen
Borstels, stapels schelpen
Zilverstift, om vele fijne lijnen te maken
Gepolijste marmers, flonkerend als beryl*

Jean Lemaire de Belges
La Couronne Margaritique, 1505

“Neem lijnzaad en droog het in een pot, boven het vuur zonder water. Doe het vervolgens in een vijzel en stoot het zaad tot poeder. Doe het dan weer in de pot en giet er een weinig water op en verhit het goed. Pak het dan in een linnen doek en zet het onder een pers die dient voor het persen van olijf-, noten- of papaverolie, en pers het lijnzaad op dezelfde wijze uit. Alle soorten kleuren kunnen met dezelfde olie gewreven worden en op een paneel aangebracht, echter bij alle zaken alleen die in de zon mogen drogen, omdat je, even vaak als je een kleur hebt aangebracht, een tweede niet kan aanbrengen voor de eerste droog is, wat bij schilderijen een langdurige en verdrietige zaak is.”

Theophylus Presbyter
Diversarum Artium Schedula (11de-12de eeuw)

1

Brugghe, voorjaar 1441

Hij schoof zijn stoel achteruit, strekte zijn pijnlijke rug en bekeek de ondertekening op het kleine paneel voor hem van iets verder af. Het resultaat stemde hem best tevreden. Hij had eerst alles met houtskool getekend en nadien de juiste lijnen met een in inkt gedompeld fijn penseel overtrokken om mogelijke fouten te corrigeren. Na het drogen van de inkt, had hij met een veer de resten houtskool weggeveegd, omdat die de later aan te brengen verf konden bezoedelen. Soms gebruikte hij wel eens zwart krijt, dat hij zelf uit geschikte okers maakte, om een ondertekening te maken of een heel fijne zilverstift, waarmee hij de met krijt aangebrachte lijnen overtrok.

Hij had het idee opgevat om de huidige tijdsgeest vast te leggen, het opmerkelijk samengaan van een strikt religieuze levenshouding met de voortschrijdende kennis van een veranderende wereld. Links naast de driepoot lag op een kleine tafel, naast een zandloper, een map met gedetailleerde schetsen van een aantal objecten, waarop zorgvuldig aantekeningen en notities waren aangebracht. Hij nam de zandloper van de tafel, bekeek hem aandachtig en vergeleek het met het resultaat op de ondertekening. Dit wat vreemd uitziend glazen recipiënt, vastgeklemd in een sierlijke houten houder, bestond uit twee bolle

reservoirs, verbonden met elkaar door een nauwe doorgang. Eén reservoir was steeds gevuld met fijn zand. Het periodiek omkeren van de zandloper gaf aan wanneer een vast ingesteld tijdsinterval was verlopen. Het verdeelde een dag in identieke gelijke stukjes, alsof de tijd zelf was opgesloten in het zand van de glazen fles.

Tijd vond hij iets vreemd en ongrijpbaar. Het kende geen begin of einde en hield nooit op te bestaan. Dagen en nachten omarmden elkaar als een onafscheidelijk vervlochten geheel. Warme droge zomers gingen traag en geruisloos over in koude natte winters, in een ritme dat voor eeuwig cyclisch vastlag. Tijd was zijn vriend maar ook zijn vijand. Hij hield van de lange zomerdagen als tijd en licht hem samen toelieten urenlang door te werken. Tijdens de donkere winterdagen slokte tijd het licht op en noodgedwongen moest hij zich dan behelpen met kaarsen en olielampen.

De heilige Benedictus zag tijd als een geschenk van God, waar iedereen zorgvuldig en dankbaar diende mee om te gaan. In abdijen, kloosters en kerken luiden de klokken met een strakke regelmaat om iedereen hier blijvend aan te herinneren. Kon het opsluiten van de tijd in het zand dan niet ooit de toorn van God oproepen? Mocht de sterfelijke mens zich dit Goddelijk geschenk eigen maken?

Hij haalde één van zijn schetsen uit de map, een nauwkeurig gedetailleerde tekening van een astrolabium, een rond en plat, heel bijzonder metalen meetinstrument. Hij had dit voor hem onbekende voorwerp voor het eerst gezien tijdens zijn reizen die hij voor zijn Heer, de Bourgondische hertog Seigneur Philippe, in het zuiden had gemaakt. Don Henrique, één van de zonen van de koning van Portugal Seigneur Joao, had hem uitvoerig verteld over de werking ervan.

Door het meten van de hoogte van de zon of sterren boven de horizon, was het mogelijk om zowel overdag als 's nachts de positie van een schip te bepalen. Het liet zeevaarders toe steeds verder de

oneindige zeeën te verkennen. Met het astrolabium en de zandloper legden ze hun positie op zee vast én beheersten ze het voortschrijden van de tijd. Iedere dag, wanneer de zon haar hoogste punt had bereikt, werd de zandloper bovengehaald. Wanneer de laatste zandkorrels waren doorgelopen, werd hij volledig omgedraaid en luidde de scheepsbel.

Don Henrique had hem bij het afscheid de fraaie zandloper geschonken, als dank voor het portret dat hij van Isabella, Don Henrique's zus en toekomstige gemalin van zijn Heer Philippe, had geschilderd. Beide voorwerpen kregen dan ook een voorname plaats op het paneel, net zoals teken- en schrijfmateriaal als een inktpot, een meetlat en stiften absoluut niet mochten ontbreken. Kennis diende vastgelegd te worden in geschriften en verder worden verspreid. Op een plank in een open kast, omgeven door een baldakijn, gaf een stapel boeken die opgedane kennis weer.

Het was geen evidentie geweest om alle objecten duidelijk en in de juiste verhouding op het kleine paneel een plaats te geven. Het stelde de krappe studeerkamer voor van de heilige Hieronymus van Stridon, waar hij een grote bewondering voor had gekregen.

Hij had lang nagedacht hoe hij Hieronymus zou weergeven. Geen kalende oude man met een lange baard, zoals veel heiligen werden afgebeeld. Ook geen lichtgevend aureool rond zijn hoofd, dat hij had gezien bij muurschilderingen van heiligenlevens door Giotto en Cimabue in het zuiden. Hieronymus straalde ingetogenheid uit! Hij las, rustig en onverstoort, minzaam glimlachend met volle aandacht in het opengeslagen boek voor hem, omgeven door de vele objecten. Hieronymus mocht dan nooit tot kardinaal zijn gewijd, als eerbetoon aan hem mocht hij het rood kardinaalsgewaad en bijhorend hoofddekseel dragen.

De keuze voor Hieronymus was niet zo willekeurig. Als zoon van een toegewijde en welgestelde christen legde hij zich toe op diepgaande studies. Tijdens zijn vele rondreizen was hij zo onder

de indruk gekomen van het strenge monnikenleven, dat hij besloot hun levenswijze aan te nemen. Na vele jaren van omzwervingen belandde Hieronymus in Roma en werd er tot priester gewijd. Hij trad in dienst als secretaris van paus Damasus I, die hem door zijn grondige kennis van het Grieks en Hebreeuws opdroeg de Bijbel naar het Latijn te vertalen. Hieronymus trok zich terug in een afgelegen klooster, hield er een streng ascetisch leven op na en werkte onverdroten aan zijn opdracht.

Op een avond werd hijzelf, samen met zijn medebroeders, opgeschrikt door een gewonde leeuw die uit het struikgewas kwam gestrompeld. Zijn broeders vluchtten in paniek weg maar Hieronymus bleef rustig en haalde een doorn uit de poot van de leeuw, waarin hij een duidelijke boodschap zag van Jezus Christus. Uit dankbaarheid bleef de leeuw bij hem en het klooster. De leeuw werd het symbool van Hieronymus en mocht niet ontbreken op het paneel.

Het opmerkelijke levensverhaal van Hieronymus stond beschreven in de *Legenda Aurea*, een rijke verzameling opzienbarende heiligenlevens, samengesteld door Jacobus de Voragine. Jaren geleden had hij, tijdens zijn verblijf in Ghendt, de kans gehad om zich te verdiepen in deze verhalen, dank zij de pastoor van de Sint-Janskerk Eerwaarde Iohannes van Impe en later de Eerwaarde prior Olivier De Langhe van de Sint-Baafsabdij. Zij hadden hem en zijn broer Hubrecht ingewijd in de wondere wereld van de *Legenda Aurea*.

Niet alleen de levenswandel van Hieronymus had hem aangegrepen. Zo had hij ook de heilige Barbara van Nicomedië vereeuwigd. Tegen de wil van haar vader in, bekeerde ze zich tot het christendom, een moedige keuze die zij jammerlijk bekocht met haar dood. Hij had haar getekend, zittend in een overvloedig gedrapeerd kleed voor een gotische kerktoren in volle opbouw. Zij las devoot in een boek met een palmtak in haar hand als symbool voor haar triomf op de dood. Enkel de ondertekening was klaar

geraakt en slechts een deel, de lucht rond de toren, geschilderd. Een andere dringende opdracht had hem verhinderd om dit paneel verder af te werken.

Ook op de taeffele in de Sint-Janskerk te Ghendt, die hij na het overlijden van zijn broer Hubrecht en op verzoek van Heer Vyd had afgewerkt, hadden heiligen en martelaren een vooraanstaande plaats gekregen. De heilige Livinus, patroonheilige van de stad Ghendt, werd als martelaar de tong uitgerukt door een groep heidenen. De heilige Stefanus werd tot de dood gestenigd, omdat hij het had aangedurfd een hogepriester te beschuldigen van de dood van Jezus. De Legenda Aurea was al vaker een inspiratiebron voor hem geweest.

De stoel, waarop Hieronymus zat, wou hij vandaag voor de eerste maal inkleuren. Hij plaatste zijn linkerarm op de met zacht fluweel omwikkelde schilderstok en strekte zijn vingers van zijn rechterhand. Ze voelden nogal stijf aan - iets dat hij de laatste tijd wel meer ervaarde, meestal 's morgens vroeg. Dan voelden zijn handen stram en koud aan met een vervelende stekende pijn in zijn tintelende vingers. Hij masseerde dan zijn ene hand met de andere tot zijn handen en vingers terug warm en soepel aanvoelden.

Zijn gemalin Marguerite had het al meer dan eens opgemerkt en aangedrongen het aan de hofarts van Seigneur Philippe te melden. Verveeld door dit ongemak wimpelde hij haar bezorgdheid af. Volgens hem was het te wijten aan het te lang in dezelfde klemmende greep vasthouden van zijn penselen en was er niks ergs aan de hand.

Hij nam een droog penseel en doopte het in het flacon met het pas gemaakt en licht stroperig verfmengsel. Hij had gekozen voor het donkere omber uit Umbria, met wat loodwit gemengd en opgelost in gekookte lijnolie. Hij wist dat omber sterk nadonkert in de olie en loodwit gaf het mengsel een iets lichtere kleur. Zo kreeg de leuning van de stoel, waarop Hieronymus zijn boek las, een wat

verweerd ouder uitzicht. Een bijkomend voordeel was, dat het toegevoegde loodwit het verfmengsel gelijkmatiger liet drogen, zodat sneller een volgende laag kon worden aangebracht.

Hij bracht het in de verf gedoopte penseel tot bij het paneel maar slaagde er niet in zijn hand volledig stil te houden. Hij trok zijn hand terug, probeerde het tevergeefs opnieuw en legde het penseel terug naast het flacon. Met de linkerhand masseerde hij zijn andere hand, zijn schildershand. Hij kweet de stijfheid in zijn vingers en het trillen van zijn hand aan vermoeidheid. Het was alweer een lange dag geweest.

Hij nam het penseel terug vast maar het lukte hem niet om zijn bevende hand stil te houden. Misschien was het beter om er vandaag mee op te houden, overwoog hij. Hij kon ook niet meer zo lang van het invallende licht genieten en dan was het niet aangewezen om verder te werken. Na een goede nachtrust zou het morgen beter gaan, overtuigde hij zichzelf. Hij reinigde het penseel in olie en wreef het met een propere doek droog. Hij sloot het flacon stevig af, maar vreesde dat het verfmengsel jammer genoeg verloren was. Hij keek nog even naar de ondertekening op het paneel en hing het doek er terug over. Hij schikte zijn aantekeningen in de map, strekte zijn rug en zette zich moeizaam recht.

Hij twijfelde om nog een late avondwandeling te maken. Haast elke dag bij het eerste morgenlicht of bij valavond, hield hij ervan langs de reien te kuieren. De lichtinval en de steeds maar veranderende schakeringen en intensiteit van licht en kleuren vond hij fascinerend. Hoe huizen en gebouwen, de aangemeerde schepen in het water, de bomen langs de reien er in de avond zo anders uitzagen dan in de vroege morgen. Maar het kwam er gewoon niet meer van. Meer nog, het ontbrak hem steeds meer aan zin voor een vroege of late wandeling. Misschien had Marguerite wel gelijk en deed hij er beter aan bij de hofarts langs te gaan.

Hij slofte traag naar de deur van zijn atelier, die hij achter zich sloot.
Morgen zal het beter gaan.
Morgen zou het veel beter gaan.

2

Brugghe, eind juni 1441

Het zag er naar uit dat het een aangename zomerdag zou worden en al vroeg in de morgen heerste er op de wekelijkse markt, nog meer dan anders, een uitgelaten sfeer. Dat was niet alleen te danken aan het mooie weer. Het gerucht over de hertogelijke goedkeuring, om terug een Groote Jaarmarkt te houden, had zich als een lopend vuurtje over de stad verspreid en zorgde voor een gezonde nervositeit.

Voor de pas verkozen Borgermeyster van de Rade, Pieter Adornes, kon de dag niet beter beginnen. Pieter vond een regelmatig bezoek aan de markt de ideale gelegenheid om te weten te komen wat er in de stad omging. Hij onderhield zich met handelaars, luisterde naar de verzuchtingen van de boeren uit het ommeland, die hier hun zelf geteelde groenten probeerden te verkopen, keuvelde met de notabelen die in de straten flaneerden en bezocht ambachtslui, die altijd wat te klagen hadden. Niet iedereen was immers opgezet met zijn verkiezing tot Borgermeyster van de Rade, wel integendeel! Pieter was zijn broer Jacob opgevolgd. Dat had voor heel wat onvrede gezorgd.

Pieters' aanstelling droeg, net zoals die van zijn broer destijds, duidelijk de stempel van de Bourgondische hertog Seigneur Philippe. Beiden zag men als pionnen van het Bourgondisch hof om de stad en zijn bestuur in toom te houden. Het handhaven van de

orde behoorde nadrukkelijk tot één van hun taken, in tegenstelling tot de Borgermeyster van de scepene, die het dagelijks bestuur over de stad in handen had.

De keuze voor de broers Adornes lag eigenlijk voor de hand. De familie Adornes behoorde al geruime tijd tot de hogere kringen in de stad. Een verre voorvader, Opicius, was een telg uit een belangrijke en rijke Genovese familie van handelaars en bankiers. Hij was toegetreden tot het gevolg van de Vlaamse graaf Gwijde van Dampierre, die voor zijn militaire avonturen kon rekenen op de financiële steun van de familie Adornes. Opicius volgde de graaf en werd later tot zijn kamerheer benoemd. Hij ruilde Genova voor Ghendt en trouwde er met de dochter uit een adellijke familie. Later verhuisde de familie naar Brugghe, waar de vader van Pieter zich had opgewerkt en tot Borgermeyster werd verkozen. Die was er nadien in geslaagd om de penibele financiën van de stad te saneren.

Pieter en Jacob traden in de voetsporen van hun vader en klommen gestaag op in het politieke milieu, eerst als lid van de Rade en scepene. Net als hem werden ze later verkozen tot Borgermeyster van de Rade en bleven een goede band onderhouden met het Bourgondisch hof. Door hun contacten met belangrijke families uit Genova of Lucca, zorgden ze mee voor een economische heropleving en daar had iedereen wat aan.

Een goed geluimde Pieter nam die morgen ruim de tijd om zich te onderhouden met handelaars en kooplustigen. Eén van de marktkramers had Signore Pietro - zoals hij Pieter wegens zijn zuidelijke afkomst aansprak - het gerucht toevertrouwd dat het niet zo goed gesteld was met mayster de Eyck. Hij had het van één van zijn klanten vernomen, maar die wist zelf niet goed meer wat er van aan was. Pieter had er eerst niet echt bij stilgestaan. Er deden wel meer gekke verhalen de ronde. Het hoorde nu eenmaal bij de speciale sfeer die de markt met zich meebracht. Toch was

Pieter er niet helemaal gerust op. Waarom zou iemand dat vertellen, vroeg hij zich af en waar had die het dan opgevangen?

Pieter kortte zijn bezoek aan de markt in, haastte zich snel naar huis en trok iets lichtere en minder officiële kledij aan. Via de Hierusalemstraat sloeg hij linksaf de Carmersstraat in, stak de vaart over en via de Langhe Rei bereikte hij de Sint Gillisstraat. Hij hoopte dat het gerucht een kwakkel was en hij Iohannes gezond en wel aan het werk zou zien.

Het is niet dat ze elkaar veel zagen. Pieter kende door zijn vele contacten een druk politiek en sociaal leven en als Borgermeester van de Rade had hij momenteel meer dan zijn handen vol. Iohannes zelf was niet weg te slaan uit zijn atelier. Pieter wist dat hij hier elke dag, van de vroege morgen tot het laatste avondlicht het toeliet, te vinden was. Er heerste altijd een aangename nerveuze drukte. Iohannes en zijn jongere broer Lambert stonden de leerlingen bij die gekleurde okers en andere pigmenten op hun aanwijzen in een mortier of met de wrijfsteen fijnmaalden, gebruikte verfborstels reinigden of tekenmateriaal klaarmaakten.

Als na een lange dag de rust was teruggekeerd, woog Iohannes heel nauwkeurig de vermaalde okers en kleurstoffen af. Hij mengde ze zorgvuldig met lijnolie tot een licht stroperig geheel en voegde er een afgemeten hoeveelheid droogmiddel aan toe. Het verfmengsel testte hij meermaals uit en paste het indien nodig aan. Dan nam hij plaats in zijn schildersstoel om met volle overgave een paneel verder af te werken.

Pieter had hem al zo vaak aan het werk gezien en bleef het iets wonderbaarlijk vinden. Dame Marguerite zag dit anders en klaagde meer dan eens dat hij nog amper tijd overhield voor haar en de kinderen. Mayster de Eyck werd nu eenmaal bewonderd om zijn schilderkunst, niet alleen in de stad maar ook ver daarbuiten en dat leverde hem veel opdrachten op.

Van die dagdagelijkse drukte was nu niks te merken. Er hing een stilte die hoogst onaangenaam aanvoelde. Er liepen geen leerlingen

nerveus rond en de schildersstoel van Iohannes was leeg. Over een paneel op de driepoot hing een doek. De bezorgde en veelzeggende blik van Lambert zei voldoende.

‘Ik kom toch niet ongelegen?’ vroeg Pieter ongerust.

‘Beste Pieter, je komt nooit ongelegen,’ antwoordde Lambert. ‘Het is enkel een wat ongelukkig moment. Iohannes ligt ziek te bed.’

‘Ik heb het deze morgen van een marktkramer vernomen, maar die wist ook niet goed meer hoe het juist zat.’

‘Iohannes voelt zich de laatste tijd niet al te best,’ vertelde Lambert vrij gelaten. ‘We dachten eerst dat het te wijten was aan vermoeidheid, de voorbije maanden waren erg druk geweest. Met een paar dagen rust nemen zou het wel goed komen. Maar zo ziet het er niet naar uit. Iohannes komt amper zijn bed uit, eet en drinkt nauwelijks en is zichtbaar fel vermagerd. De hofarts van Seigneur Philippe is al langs geweest en die beloofde vandaag nog terug te komen.’

‘Doe ik er dan niet beter aan een andere keer langs te komen, als Iohannes zich wat beter voelt?’

‘Ach neen, Iohannes zal verheugd zijn je te zien. Het is toch alweer een tijdje geleden. Ga maar gerust naar hem toe.’

Aarzelend opende Pieter de deur van de slaapkamer, waar een overduidelijk bezorgde en vermoeid ogende Marguerite hem minzaam toelachte. Met koude kompressen bette ze het voorhoofd van Iohannes, die onrustig ademend lag te woelen, tot zijn middel bedekt onder een dik deken, ondanks het warme weer.

Pieter schrok van wat hij zag. Dit was in niks meer de Iohannes zoals hij hem kende, een imposante verschijning die soms wat afstandelijk overkwam en iemand zo doordringend kon aankijken. Dat had alles te maken met zijn opmerkelijke gave als schilder om de kleinste details in zich op te nemen. Pieter bleef geschrokken aan de deur staan en keek onbehaaglijk om zich heen. Hij voelde zich een indringer die zo maar ongevraagd op bezoek kwam.

Marguerite wenkte hem naderbij en fluisterde Iohannes zacht toe dat Pieter er was. Alsof hij uit een diepe slaap ontwaakte, keek hij Pieter een moment verdwaasd aan, die zich hierbij nog ongemakkelijker voelde.

Met een fijne glimlach rond zijn bleke smalle lippen heette hij Pieter welkom. Marguerite zette zich recht, nodigde Pieter uit om op de stoel naast hem te zitten en verliet de kamer. Pieter nam zwijsend plaats naast Iohannes, die zich moeizaam rechtop zette. Zijn waterige ogen lagen diep verscholen in een grauw aangezicht, vochtig van het zweet en verkoelend water. Zijn haar hing in onsamenhangende slierten rond zijn voorhoofd. Zijn ingevallen kaken accentueerden nog meer dan anders zijn grote neus.

Met schorre stem vroeg Iohannes vermoeid hoe Pieter het stelde in zijn nieuwe functie.

‘Niet iedereen in de stad zag mijn aanstelling tot Borgermeester van de Rade zitten, als de opvolger van Jacob,’ antwoordde Pieter. ‘Maar dat komt wel goed, nu de verstandhouding tussen de Bourgondische hertog en de inwoners terug verbeterd is. De ambachten houden zich de laatste tijd gedeisd. Die kijken vooral uit naar de komende Groote Jaarmarkt. We verwachten terug handelaars en kooplieden uit alle windstreken en dat zorgt voor een zekere opwinding. Maar dat is nu niet zo belangrijk. Ik kom langs om te zien hoe het met jou is gesteld. Er gonsden geruchten over je gezondheid en ik ben nogal ongerust over wat Lambert me daarnet heeft verteld.’

Met een eerder flauwe handbeweging wimpelde Iohannes Pieters’ bezorgdheid af en draaide beschaamd zijn hoofd weg.

‘Ach, ik weet ook niet wat me overkomt, maar de laatste dagen lukt echt niks meer,’ doorbrak Iohannes de korte benauwende stilte.

‘Ik heb van Lambert vernomen dat het heel druk is geweest,’ probeerde Pieter Iohannes gerust te stellen. ‘Dan kunnen enkele dagen rust welgekomen zijn.’

‘Het is meer dan zo maar wat vermoeid zijn,’ antwoordde Iohannes naar zijn magere slanke handen starend. ‘Ik geraak nauwelijks uit bed, heb vaak last van plots opkomende hoofdpijn en vooral in de vroege morgen voelen mijn handen en vingers koud en stram aan. De hofarts had het deze voormiddag over een ziekte van de schilders.’

‘Een ziekte van de schilders?’ keek Pieter Iohannes onbegrijpend aan. ‘Wat moet ik me daarbij voorstellen?’

‘Hij beweert dat de klachten, die hij nu bij mij ziet, ook al bij andere schilders en polychromeerders heeft opgemerkt, die voor de verblijven van de hertog werken. Ligt het aan de materialen die zij en ikzelf gebruiken, de oliën, de pigmenten en kleurstoffen? Die zijn misschien niet zo onschuldig als ze er uitzien. Ach, hij heeft er volgens mij ook het raden naar.’

Met een zacht geklop op de deur kwam Marguerite binnen met de hofarts. Pieter stond op, maakte plaats voor hem en bleef wat onwennig dralen.

‘Beste Pieter,’ lachte Iohannes flauw. ‘Kom je morgen terug? Ik heb je veel te vertellen. En als het kan kom vroeg genoeg, dan voel ik me meestal beter.’

Het bezoek aan Iohannes spookte de rest van de dag door Pieters’ hoofd en hij kon niet uitmaken hoe ernstig het was. Hij hoopte echt dat het maar tijdelijk was en Iohannes spoedig zou herstellen. Hij was nog niet zo oud. Iohannes hield zich aan een strikte levensstijl en had zich nooit aan uitspattingen overgegeven. De laatste jaren was hij niet uit zijn atelier weg te slaan om de vele opdrachten af te werken. En wat was die bizarre schildersziekte waarover de hofarts had verteld? Zou dit iets te maken hebben, zoals Iohannes zelf suggereerde, met de pigmenten die schilders en hijzelf gebruiken? Handelaars brachten die mee uit het zuiden en Iohannes keek altijd reikhalzend uit naar nieuwigheden die ze meebrachten, waarmee hij kon experimenteren.

Pieter dacht terug aan de eerste maal dat ze elkaar hadden ontmoet. Het voorjaar van 1425 kondigde zich voor de Bourgondische hertog aan als een woelige periode. Hij had het stadsbestuur uitgenodigd naar het Prinsenhof voor een dringend overleg. Pieter was net aangesteld tot lid van de Rade en maakte samen met zijn broer Jacob, als hoofdman van het Carmerssestendeel, deel uit van de delegatie, net als de hoofdmannen van de vijf andere sestendelen Sint-Jan, Sint-Donaas, Sint-Jacob, Sint-Niklaas en Onze-Lieve-Vrouwe.

Voor Seigneur Philippe was het belangrijk om ze bij het overleg te betrekken. De sestendelen, die de verschillende wijken van de stad omvatten, genoten van vroeger afgedwongen privileges en vrijstellingen en vormden een zekere politieke en bestuurlijke onafhankelijkheid. Ze maakten deel uit van de Grootte Rade van de stad en konden, indien nodig, zelf bewapende milities op de been brengen om hun wijk of de stad te verdedigen tegen aanvallers of samen ten strijde te trekken tegen andere steden.

De Bourgondische hertogen hadden altijd op hun steun kunnen rekenen in het conflict met de Fransen. Bij de slag van Verneuil, enige tijd geleden, maakten Brugsche, Ghendtse en Yperse milities deel uit van het leger van Seigneur Philippe. Hij had het opgenomen tegen de Franse koning, als weerwraak voor de moord op zijn vader. In zijn overmoedigheid was hij door de Fransen gevangen genomen en de Yperse militie kon hem alsnog bevrijden.

Net als zijn vader en grootvader bewonderde maar vreesde Seigneur Philippe de militaire sterkte van deze milities. Om de controle over de milities niet te verliezen, had hij geprobeerd zekere voorrechten van de sestendelen te beknotten, wat hem niet zo goed bekomen was. Hij hield ze dus beter bevriend en nodigde ze dus ook uit op dit overleg.

Voor Pieter was het de eerste keer dat hij Jacob vergezelde naar het Prinsenhof. Hij was onder de indruk hoe met de jaren de hertogelijke residentie uitgroeide tot een complex met